Hevostallien
työturvallisuus

Hevosharrastuksen suosio on kasvanut useiden vuosien ajan. Ammattimaisesti hevosten kanssa työtä tekevien henkilöiden määrä on kuitenkin vähentynyt hevosten lukumäärän pienentyessä. Kasvun myötä myös hevosalan haasteet ovat lisääntyneet. Hevosharrastajat ovat usein nuoria ja innokkaita aloittelijoita, joiden ammattitaito ei ole kovin hyvä. Valitettavasti tämä kokemattomuus näkyy myös tapaturmatilastoissa.

Hevosten hoidossa vaarallisia töitä ovat erityisesti siirrot ja kuljetukset. Myös hevosen kengitys ja valjastus ovat raskaita ja vaativia työvaiheita, joissa tapaturmilta ei aina välty ammattilainenkaan. Yleisimpiä tapaturmatyyppejä ovat hevosten potkaisut, alle jäämiset, riuhtaisut ja puremat. Näille vaaroille hevosenhoitaja altistuu lähinnä ruokinnan, harjauksen, lannanpoiston ja lääkinnän yhteydessä.

Lait ja vastuut

Talliyrittäjän on oltava perillä lainsäädännön vaatimuksista ja suosituksista sekä laadittava selkeät ohjeet tallille työntekijöitä ja asiakkaita varten. Vastuukysymykset on hyvä selvittää heti, kun tallille tulee uusia työntekijöitä. Työnantajan huolehtimisvelvollisuus on lainsäädännön mukaan hyvin laaja. Se käsittää kaikki työntekijöiden turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat tekijät. Työntekijöillä on puolestaan velvollisuus noudattaa työpaikan turvallisuusohjeita, ottaa huomioon mahdolliset vaaratekijät ja ilmoittaa huomaamistaan puutteista työnantajalle.

Talliyrittäjän on oltava perillä lainsäädännön vaatimuksista ja suosituksista sekä laadittava selkeät ohjeet tallille työntekijöitä ja asiakkaita varten.

Voimassa olevat lait ja asetukset on syytä tarkistaa, jotta ei tulisi ikäviä yllätyksiä. Mm. työturvallisuuslaki koskee myös hevostalleja. Lain tavoitteena on, että työpaikalla johdetaan turvallisuutta suunnitelmallisesti. Jokaisella työpaikalla - riippumatta työpaikan koosta ja työntekijämäärästä - on selvitettävä ja tunnistettava haitta- ja vaaratekijät, joita voi aiheutua työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työoloista.

Laki myös velvoittaa, että työantajan on annettava kaikille työntekijöille riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä riippumatta siitä, miten ammattitaitoinen tai kokenut työntekijä on kyseessä. Työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, olosuhteisiin, työmenetelmiin, työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin.

Talli ja talliympäristö

Tallin työympäristöön ja -oloihin liittyy monenlaisia vaaratekijöitä. Turvallinen työskentely perustuu ennakointiin ja työn harkittuun ja suunnitelmalliseen tekemiseen.

Eniten onnettomuuksia tapahtuu hevosten kuljetuksen, talutuksen tai valjastuksen yhteydessä.

Henkilöriskien lisäksi keskeisen riskin muodostavat itse tallirakennukset. Paloturvallisuusriskejä eläinsuojissa aiheuttavat etenkin sähkö- ja lämmityslaitteet sekä huolimattomuus huolto- ja korjaustöissä. Lisäksi pöly ja ylimääräiset tavarat käytävillä lisäävät paitsi palokuormaa myös haittaavat sammutustöitä. Jokainen talli voikin omalla asenteellaan ja toiminnallaan ennaltaehkäistä vaaratilanteita.

Tallin turvallisuutta parantavat merkittävästi varsin arkiset asiat: turvalliset rakenteet, sopivat materiaalit, riittävä valaistus, järjestys, siisteys ja hyvä ilmanvaihto. Turvallisesti sijoitetut välineet eivät pyöri hevosten eikä ihmisten jaloissa. Lattiat ja käytävät on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei liukastumis- tai kompastumisvaaraa ole. Työturvallisuuteen vaikuttaa paljon myös se, että käytävät ja oviaukot ovat tarpeeksi leveitä. Näin työntekijällä on tarvittaessa tilaa väistää hevosta kunnolla. Tallin turvallisuutta lisää myös hevosen hoitoa varten oleva erillinen tila, jossa hevonen voidaan kiinnittää päästään kahdelta puolelta seinään. Kunnollinen hoitotila tarjoaa hyvät puitteet niin kengitykseen, pesuun, lääkintään kuin muuhunkin hoitoon.

Työturvallisuuteen vaikuttaa paljon myös se, että käytävät ja oviaukot ovat tarpeeksi leveitä. Näin työntekijällä on tarvittaessa tilaa väistää hevosta kunnolla.

Hevostalleilla tehtävä työ on pääasiassa fyysistä työtä. Hevosten hoitamisen lisäksi työhön sisältyy karsinoiden, tallitilojen ja piha-alueiden siivoamista. Asianmukaiset työvälineet ja työvaatteet, mm. hyväksytyt turvajalkineet, kuuluvat hevosten hoitajan vakiovarusteisiin.

Ilmanvaihto

Tallissa vietetään, varsinkin talvisin, iso osa päivittäisestä työajasta. Tallin kunnollinen ilmanvaihto on tärkeää myös työntekijöiden kannalta. Hengitystiesairauksia aiheuttavat heinäpöly, kuivikepöly, lantakaasut ja eläinpöly. Pöly ärsyttää hengityselimiä, joten hengityksensuojaimen käyttö tallitöissä on perusteltua.

Ilmanvaihdon tarkoitus on poistaa haitallisia kaasuja ja epäpuhtauksia tallista (ammoniakki, hiilidioksidi, rikkivety, orgaaninen pöly) ja tuoda raikasta ilmaa talliin sekä pitää lämpötila ja kosteus sopivana niin, että ne ovat hevosille ja hoitajille sopivia ja mieluisia.

Tallin ilmanlaadusta saa hyvän kuvan aamulla, kun ovet ovat olleet yön kiinni ja hevoset sisällä. Kaikissa talleissa on oltava joko luonnollinen tai koneellinen ilmanvaihto. Ilmanvaihto on suunniteltava jokaiselle tallille erikseen ja tapauskohtaisesti hyvän ilmanlaadun takaamiseksi.

Valaistus

Tallin ja talliympäristön hyvä valaistus on yksi tärkeä osa työturvallisuutta. Valaistus vaikuttaa myös työntekijän viihtyvyyteen, terveyteen ja työn tehokkuuteen. Hevosia joudutaan viemään usein pimeänkin aikaan tarhaan tai niitä joudutaan lastaamaan kuljetusta varten, joten hyvä valaistus pelkästään tallin sisätiloissa ei riitä, myös tallialueen ulkovalaistuksen tulee olla riittävän tehokas.

Ulkotilat

Piha-alueilla, tarhoissa ja suorituspaikoilla turvallisuuden kannalta tärkeitä näkökohtia hyvän valaistuksen lisäksi ovat mm. aitojen ja porttien kunto, toimivat liikennejärjestelyt, erillinen paikoitusalue, hiekoitus ja auraus talvella. Hevosten kulkureitit on mahdollisuuksien mukaan pidettävä erillään tallialueen muusta liikenteestä.

Tarhojen ja laitumien kunnosta ja turvallisuudesta on pidettävä huolta. Puutavara- tai romukasat eivät kuulu tarhoihin, vauhdilla kirmaavat hevoset satuttavat itsensä helposti maassa oleviin esteisiin. Myös hoitaja altistuu vaaralle käsitellessään tarhassa tai laitumella itsensä loukannutta hevosta.

Tallialueen ulkovalaistuksen tulee olla riittävän tehokas.

Varusteet ja tarvikkeet

Talleissa on hyvä olla erilliset tilat varusteille ja muille tarvikkeille. Ensiaputarvikkeet tulee säilyttää selvästi merkityssä paikassa, josta jokainen tarvittaessa löytää ne. Alkusammutuskalustot on sijoitettava paikkaan (esimerkiksi ovien läheisyyteen), josta ne on helppo löytää ja ottaa käyttöön.

Tapaturmien ja onnettomuuksien välttämiseksi varusteet on tarkistettava säännöllisesti. Ohjien ja kuolainten kunto on tarkastettava päivittäin, sillä varusteiden kestävyys ja toimivuus ovat avainasioita hevosen hallitsemisessa. Myös muut varusteet, kuten ravikärryt ja satulat on huollettava säännöllisesti. Myöskään sammutuskaluston ja ensiaputarvikkeiden kunnon tarkistusta ei pidä unohtaa.

Anne Luttinen

Lähteenä käytetty:

Melan (Maatalousyrittäjien eläkelaitos) hevosenhoidon työturvallisuusopas.

Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli – opas vastuulliseen tallitoimintaan. Equine Life.

Lantakärryt tyhjennetään vaihtolavalle, työergonomian kannalta erittäin hyvä ratkaisu. Kaiteet suojaavat putoamiselta.